

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
120/25	Utvalg for teknikk og miljø	25.09.2025

Høring - Planprogram for regional plan for areal og mobilitet i Vestland

Kommunedirektørens innstilling:

Utvalg for teknikk og miljø vedtar at Askøy kommune sender følgende uttale til Vestland fylkeskommune:

Askøy kommune har ingen merknader til planprogrammet for Regional plan for areal og mobilitet, og slutter seg til planprogrammets innhold.

Utviklingsplanen gir et tydelig og godt bilde av de viktigste regionale og lokale utfordringene og mulighetene. Satsingsområder og mål er relevante, og strategiene fremstår som klare og realistiske verktøy for å nå de overordnede målene.

Det vurderes som særlig positivt at Regional plan for areal og mobilitet samler og erstatter flere eksisterende regionale planer, og at det legges vekt på å gjøre planen til et tydelig verktøy for kommunene. Dette vil gjøre det enklere å forholde seg til retningslinjer og føringer, samtidig som overlappende, motstridende og utdaterte planer unngås. Forutsatt at de nye planene bygger videre på eksisterende kunnskap og erfaring, vil de dekke de viktigste planspørsmålene innen regional planlegging. Prinsipper for å veie ulike interesser, konsekvenser og mål bør synliggjøres tydelig, og UFF-rammeverket (Unngå, Flytte, Forbedre) vurderes som et solid verktøy for å balansere ulike mål samt sikre opplyste beslutninger.

Fylkeskommunens plan for medvirkning vurderes som positiv og grundig, med gode metoder og ressurser for å involvere et bredt spekter av perspektiver og interesser.

Sammendrag:

Askøy kommune har den 26.08.2025 mottatt brev om høring og offentlig ettersyn av planprogram for Regional plan for areal og mobilitet i Vestland, med tilhørende varsel om oppstart av planarbeidet etter plan- og bygningsloven §§ 8-1 og 8-3.

Behovet for å utarbeide planen ble slått fast i utviklingsplan for Vestland 2024-2028 regional planstrategi, som ble vedtatt av fylkestinget i Vestland 12.12.2024.

Planen skal fremme en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med FNs bærekraftsmål. Utviklingen preges både av sentralisering mot byer og større tettsteder med press på utdanning, boliger, infrastruktur, arbeidsplasser, handel og tjenester, og av kommuner med befolkningsnedgang, svakere næringsutvikling og en økende andel eldre. Den regionale planen skal støtte opp om en bærekraftig utvikling i alle deler av fylket, blant annet gjennom å definere en regional senter- og transportstruktur som sikrer tilgang til arbeidsplasser, handel, tjenester og kulturtilbud.

Fylkeskommunen inviterer statlige, regionale og kommunale myndigheter, samt andre berørte aktører, til å uttale seg. Alle uttalelser vil bli vurdert før planprogrammet fastsettes endelig av fylkesutvalget.

Frist for uttale er satt til 10.10.2025.

Utvalg for teknikk og miljø 25.09.2025

Behandling

Avstemming:

Kommunedirektørens innstilling: Enstemmig

Vedtak

Utvalg for teknikk og miljø vedtar at Askøy kommune sender følgende uttale til Vestland fylkeskommune:

Askøy kommune har ingen merknader til planprogrammet for Regional plan for areal og mobilitet, og slutter seg til planprogrammets innhold.

Utviklingsplanen gir et tydelig og godt bilde av de viktigste regionale og lokale utfordringene og mulighetene. Satsingsområder og mål er relevante, og strategiene fremstår som klare og realistiske verktøy for å nå de overordnede målene.

Det vurderes som særlig positivt at Regional plan for areal og mobilitet samler og erstatter flere eksisterende regionale planer, og at det legges vekt på å gjøre planen til et tydelig verktøy for kommunene. Dette vil gjøre det enklere å forholde seg til retningslinjer og føringer, samtidig som overlappende, motstridende og utdaterte planer unngås. Forutsatt at de nye planene bygger videre på eksisterende kunnskap og erfaring, vil de dekke de viktigste planspørsmålene innen regional planlegging. Prinsipper for å veie ulike interesser, konsekvenser og mål bør synliggjøres tydelig, og UFF-rammeverket (Unngå, Flytte, Forbedre) vurderes som et solid verktøy for å balansere ulike mål samt sikre opplyste beslutninger.

Fylkeskommunens plan for medvirkning vurderes som positiv og grundig, med gode metoder og ressurser for å involvere et bredt spekter av perspektiver og interesser.

Videre saksgang:

Uttalen blir sendt til Vestland fylkeskommune - Plan, klima og analyse.

Saksopplysninger:

Askøy kommune har den 26.08.2025 mottatt brev om høring og offentlig ettersyn av planprogram for Regional plan for areal og mobilitet i Vestland, med tilhørende varsel om oppstart av planarbeidet etter plan- og bygningsloven §§ 8-1 og 8-3. Fristen for å avgi uttale er satt til 10.10.2025.

Hovedinnholdet i planprogrammet er oppsummert nedenfor.

Bakgrunn

Dagens retningslinjer for arealbruk ligger spredt i flere regionale planer. Disse er delvis overlappende, til dels motstridende og flere er utdaterte.

Fylkestinget vedtok *Utviklingsplan for Vestland* den 12.12.2024. Planen skal forenkle og forbedre fylkeskommunens plan- og styringssystem gjennom færre og mer helhetlige planer. Dette skjer gjennom to brede, sektorovergripende regionale planer: Regional plan for areal og mobilitet og Regional plan for verdiskaping og kompetanse.

Den nye regionale planen for areal og mobilitet skal gi oppdaterte og tydelige føringer for den fysiske utviklingen i Vestland. Den skal bygge på mål og satsingsområder i utviklingsplanen, og bidra til å løse utfordringer der regional samordning er avgjørende.

Planen skal videre støtte opp under en bærekraftig utvikling i alle deler av fylket. Et sentralt grep er å definere en regional senter- og transportstruktur som sikrer tilgang til arbeidsplasser, handel, tjenester samt fritids- og kulturtilbud i hele fylket.

Formål

Natur- og klimakrisen stiller krav til en ny arealforvaltning som tar hensyn til naturens tålegrenser. Planen skal derfor utarbeide prinsipper som balanserer behovet for arealbruk og infrastruktur med hensynet til natur, landskap og ressurser. Den skal samle retningslinjer og føringer for arealbruk i hele fylket.

Samtidig skal regional plan for areal og mobilitet fastsette strategiske føringer for utbyggingsmønsteret i Vestland. Utbygging til ulike formål må samordnes med infrastruktur for transport, kommunikasjon, energi og tjenester, og bidra til en bærekraftig, attraktiv og konkurransedyktig utvikling i hele fylket. Planen skal inngå som en del av en tydelig regional politikk, der fylkeskommunen har en sentral rolle som samordner og pådriver.

For å sikre at planen fungerer som et tydelig verktøy for kommuner, fylkeskommune og statlige aktører i arbeidet med bærekraftig utvikling, kan regional plan benytte følgende virkemidler:

- Mål og strategier som peker ut retning og prioriteringer.
- Retningslinjer som kommunene og andre aktører skal legge til grunn.
- Planbestemmelser knyttet til arealbruk, for å ivareta nasjonale eller regionale interesser. Disse er juridisk bindende og tidsavgrensede, jf. plan- og bygningsloven § 8-5.
- Handlingsprogram som konkretiserer gjennomføring av planen gjennom tiltak, investeringer, infrastruktur og videreutvikling av kunnskapsgrunnlag, jf. plan- og bygningsloven § 8-1.

- Kart som kan vise strategiske eller tematiske strukturer, verdier eller områder/soner i et regionalt perspektiv.

Hva er et planprogram?

Et planprogram kan beskrives som «en plan for planene». Det skal tydeliggjøre:

- formålet med planen,
- sentrale tema og problemstillinger,
- planprosessen, inkludert frister og deltakere,
- opplegget for medvirkning, og
- hvilke alternativer som vil bli vurdert, samt behovet for utredninger.

Plan- og bygningsloven § 4-1 fastslår at det for alle regionale planer skal utarbeides et planprogram som del av varsling av planoppstart. Planprogrammet skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

Planprogrammet utgjør et forarbeid til regionale planer, kommuneplaner og reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, og gir et rammeverk for planprosessen og medvirkning. Det vil være mulig å gi ytterligere innspill når selve planen legges ut på høring.

Hva er en regional plan?

En regional plan er et verktøy for strategisk samfunnsutvikling. Den skal samordne interesser på tvers av sektorer og kommunegrenser, og balansere regionale, nasjonale og lokale hensyn. Regionale planer er retningsgivende, og skal etter plan- og bygningsloven § 8-2 legges til grunn for planlegging og virksomhet i stat, fylke og kommune.

Forholdet til gjeldende planer

Vestland har i dag en rekke regionale planer. Ambisjonen er å erstatte flere av disse, og samle tema i to helhetlige og strategiske planer. Den nye regionale planen for areal og mobilitet skal erstatte:

- Regional plan for klima (2022–2035)
- Regional plan for fornybar energi (2023–2035)
- Regional plan for bærekraftig verdiskaping – innovasjon og næringsutvikling (det som gjelder arealbruk) (2021–2033)
- Regional plan for attraktive sentre i Hordaland (2015–2026)
- Strategi for tettstedsutvikling og senterstruktur (2018–2022)
- Regional transportplan (RTP) 2022–2033
- Fylkesdelplan for arealbruk (Sogn og Fjordane, 2000)
- Regional plan for areal og transport på Haugalandet vil oppheves og erstattes ved vedtak av de nye regionale planene for areal og mobilitet i Vestland og Rogaland.

Regional areal- og transportplan for Bergensområdet (RATP) videreføres og blir ikke opphevet som følge av den nye regionale planen for areal og mobilitet. Den nye planen vil likevel inkludere enkelte tema som ikke er behandlet i RATP, som energi, kystnære arealer og regional havn. Planene vil dermed gjelde parallelt, og ved eventuell motstrid vil den sist vedtatte planen ha forrang.

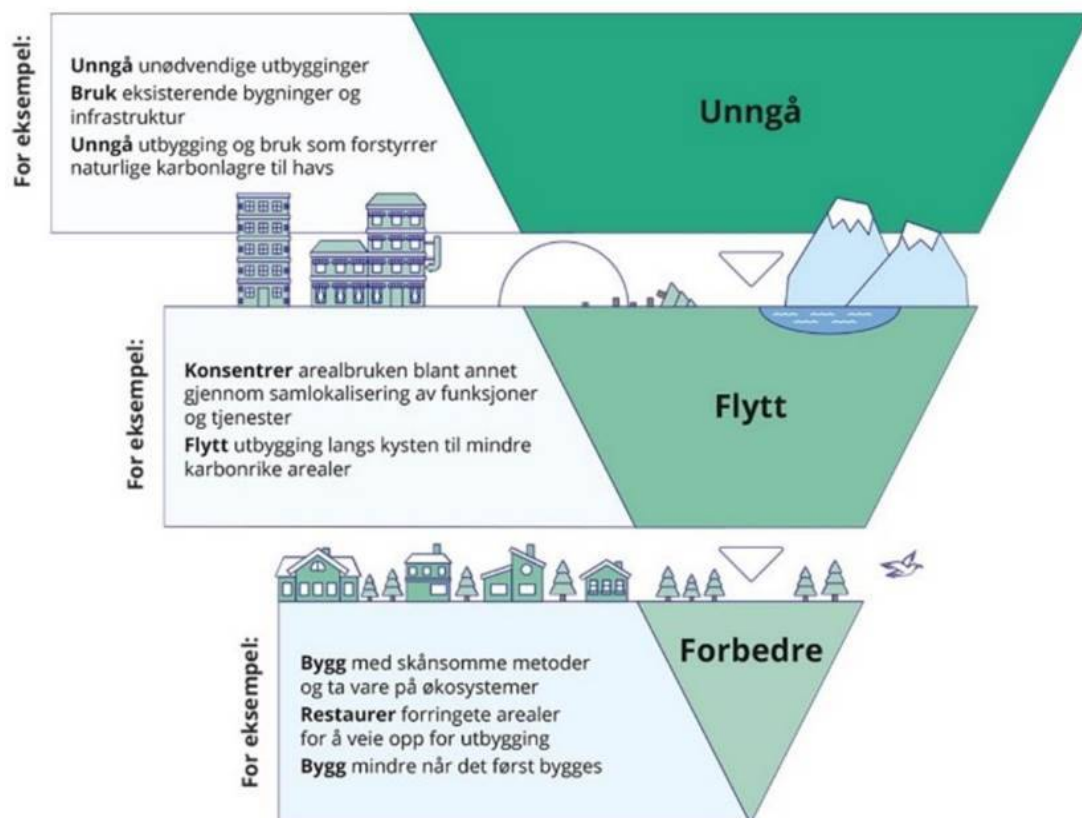
For å fastsette innholdet i den nye planen skal fylkeskommunen gå grundig gjennom gjeldende regionale planer, strategier og arealbestemmelser. Det skal vurderes hva som *bør*

videreføres, hva som *må* revideres, og hva som *kan* utgå. Samtidig skal det identifiseres områder hvor det er behov for ny politikk.

Målkonflikter – en balansert arealpolitikk

I regional plan for areal og mobilitet kan det oppstå flere målkonflikter når behovet for areal til næring, boliger, fritidsboliger, industri, omstilling, transportsystem og energi skal balanseres mot andre hensyn. Planarbeidet skal bidra til å synliggjøre og utforme prinsipper for å vekte ulike interesser, konsekvenser og mål mot hverandre, slik at politikerne kan ta opplyste valg og prioritere.

Planarbeidet legger UFF-rammeverket til grunn (Unngå, Flytte, Forbedre) for å håndtere målkonflikter i arealpolitikken.

Utklipp av UFF-rammeverket

Plantema, problemstillinger og konkretisering av planarbeidet

Utviklingsplan for Vestland 2024–2028 fremhever flere gjennomgående hensyn som skal vurderes i all planlegging. De gjennomgående hensynene omfatter:

- Oppvekstvilkår for barn og unge
- Estetisk utforming av omgivelsene
- Universell utforming
- Klimaomstilling (inkludert både direkte og indirekte utslipp samt klimatilpasning)
- Naturmangfold
- Folkehelse
- Mangfold, inkludering og integrering
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Plantema

Regionsenter og transportstruktur

Regional plan for areal og mobilitet skal bidra til en bærekraftig utvikling i hele fylket. Et sentralt grep er å definere en regional senter- og transportstruktur som sikrer tilgang til arbeidsplasser, handel, tjenester samt fritids- og kulturtilbud for alle deler av Vestland.

Bærekraftig arealforvaltning

Et bærekraftig og funksjonelt utbyggingsmønster for fylket skal bygge på den regionale senterstrukturen og den overordnede transportstrukturen. Planen skal legge til rette for en balansert og bærekraftig boligstruktur, med tilgang på varierte og gode bomuligheter. Målet er å sikre boliger for ulike grupper i befolkningen og å unngå spredt utbygging som fører til økt bilavhengighet og inngrep i naturen. Boligbygging skal prioriteres der det er god tilgjengelighet til arbeidsplasser, utdanning, handel og kollektivtransport.

Tilgang på egnede arealer og god infrastruktur for handel og næringsvirksomhet er avgjørende for verdiskaping og sysselsetting. Planen skal legge til rette for bærekraftig næringsutvikling gjennom samordnet arealbruk, slik at ulike næringstyper som industri, landbruk, reiseliv, handel og tjenesteyting får rom til å utvikle seg uten å gå på bekostning av klima, natur og andre samfunnshensyn. Planarbeidet skal legge til rette for transformasjon og gjenbruk av arealer.

Lokalisering av næringsarealer og arbeidsplasser skal følge ABC-prinsippet, slik at arealkrevende, transportintensiv og publikumsrettet virksomhet plasseres ut fra transportbehov. ABC-prinsippet er et planprinsipp brukt i areal- og transportplanlegging for å styrke sammenhengen mellom lokalisering av virksomhet, tilgang til transportmiddel og arealbruk, med mål om å redusere bilbruk og fremme bærekraftig utvikling.

Planbestemmelser for handel fra de tidligere fylkene Sogn og Fjordane og Hordaland vil gjelde inntil regional plan for areal og mobilitet eventuelt oppdaterer, avvikler eller viderefører dem. Det er gjennomført en evaluering av gjeldende planbestemmelser (2023) som vil ligge til grunn for vurderinger rundt dette. I tillegg skal det bli kartlagt hvor mange av kommunene som har implementert bestemmelsene for handel i sine kommunale arealplaner.

Planen skal også legge til rette for effektiv energibruk gjennom samordnet og konsentrert utbygging, noe som gjør det enklere å bygge ut energi- og ladeinfrastruktur på en samfunnsøkonomisk og naturvennlig måte. Temaet skal vurderes med mål om å styrke overgangen til utslippsfrie transportformer for både person- og godstransport.

Ved å integrere energihensyn i arealforvaltningen, kan vi også fremme bedre utnyttelse av overskuddsvarme, redusere konflikter med annen arealbruk og legge til rette for energitilgang til kraftkrevende næringer.

Mobilitet og transport

Regional plan for areal og mobilitet skal erstatte den strategiske delen av gjeldende Regional transportplan (RTP) Vestland 2022-2033. Ny regional plan må ta stilling til hvilke mål og strategier i gjeldende transportplan som bør videreføres for å bidra til en bærekraftig utvikling i alle deler av fylket.

Oppfølging av planen

Prinsipp for prioritering

Planprogrammet skal legge til rette for at økonomiske vurderinger blir en del av planprosessen. Dette omfatter blant annet vurdering av driftskostnader og potensialet for delte og kostnadseffektive løsninger. Videre skal planen vurdere hvordan ulike økonomiske virkemidler – som bompenger, tilskudd, private bidrag og offentlige investeringer – kan bidra til å nå målene for klima, mobilitet og bærekraftig arealbruk. Forventninger må forankres i gjennomføringsevne, budsjett og mulig finansiering.

Det er også viktig å synliggjøre kostnader knyttet til naturtap i større grad. Prissetting eller krav om kompensasjon/restaurering etter naturinngrep kan bidra til mer bærekraftige valg i arealplanleggingen.

Kunnskapsgrunnlag og beskrivelse av konsekvenser

Konsekvensutgreiing

Alle planer skal ha en planbeskrivelse som viser planens virkninger, jf. plan- og bygningsloven § 4-2. For regionale planer som fastsetter retningslinjer eller rammer for fremtidig utbygging, skal planbeskrivelsen inkludere en særskilt vurdering – en konsekvensutredning – av planens effekter på miljø og samfunn. Omfanget av temaer og problemstillinger som skal utredes, samt hvilke metoder som skal benyttes, avklares nærmere når planarbeidet konkretiseres.

Planprosess, organisering og medvirkning

Ved å legge planprogrammet ut til offentlig høring, varsles samtidig oppstarten av planarbeidet. Dette markerer starten på en medvirkningsprosess hvor lokale og regionale aktører får mulighet til å gi innspill og påvirke retningen på arbeidet. Fylkeskommunen vil bruke etablerte samarbeidsforum, nettverk og arenaer for medvirkning, i tillegg til formelle prosesser etter lovverket. Det legges særlig vekt på å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging.

Medvirkningsopplegget vil være både digitalt og fysisk, og kan omfatte:

- Hørings- og dialogmøter
- Møter med særskilte interessegrupper
- Nettside og digital innspillportal, hvor alle kan sende inn synspunkter og forslag til planprogrammet og planen
- Bruk av sosiale medier for bredt engasjement og lav terskel for deltakelse
- Digitale spørreundersøkelser eller kartløsninger for å hente inn synspunkter på utfordringer og prioriteringer i regionen
- Regionalt planforum

Alle innspill vil bli samlet og vurdert. Resultatene fra medvirkningen vil dokumenteres og brukes som grunnlag for revisjon og ferdigstilling av planprogrammet før politisk behandling.

Kommuner, statlige organer og virksomheter skal også legge den regionale planen til grunn for egen planlegging og virksomhet. Fylkeskommunen legger til rette for at kommunene, Regionråd, Statsforvaltar, KS, Husbanken og Statens vegvesen blir tett involvert i planarbeidet gjennom deltakelse i temagrupper eller referansegrupper. Samarbeid med næringslivet, arbeidslivets parter og bransjeorganisasjoner er særlig viktig for å sikre relevante perspektiver i det regionale planarbeidet.

Andre grupper, som medvirkningsorgan- og råd i Vestland fylkeskommune, vil kunne gi verdifull innsikt i utfordringer og muligheter for ulike grupperinger i samfunnet. Det legges spesielt til rette for at barn og unge kan delta.

Det vil bli etablert temagrupper med deltakelse fra både fylkeskommunen og eksterne aktører, med kompetanse og interesser innen de temaene som skal inngå i planen. Videre vil det bli vurdert å etablere en eller flere ressursgrupper som jevnlig konsulteres for innspill og avstemninger til innhold i planen.

Framdriftsplan og milepæler

Fase	Aktivitet	Tidsrom	Medverknad
1	Utarbeide planprogram	Mars – Juli 25	Vestland fylkeskommune med innspel frå kommunar og statlege organ
2	Vedtak om oppstart, samt høyring og offentlig ettersyn av planprogram.	21. august 2025	Fylkesutvalet, Vestland fylkeskommune
3	Høyring og offentlig ettersyn av planprogram	Aug - okt-25	Høyringsmøte med kommunar, næringsliv, statlege organ, lag og organisasjonar og fylkeskommunale råd
4	Vedtak av planprogram	Des 25	Fylkesutvalet, Vestland fylkeskommune
5	Innhente kunnskap Utarbeide planforslag og handlingsprogram	Sept 25 – Juli 26h	Møte med kommunar, næringsliv, statlege organ, lag og organisasjonar, fylkeskommunale råd, forum og utval
6	Vedtak om høyring og offentlig ettersyn av plan og handlingsprogram	Juni 26	Fylkesutvalet Vestland fylkeskommune
7	Høyring og offentlig ettersyn av planforslag med handlingsprogram	Juli -Sept 26	Møte med kommunar, næringsliv, statlege organ, lag og organisasjonar, fylkeskommunale råd, forum og utval
8	Gjennomgang av merknader og revidere planforslag.	Sept. – Nov. 2026	Vestland fylkeskommune
9	Vedtak av plan og handlingsprogram	Des 26	Fylkestinget, Vestland fylkeskommune
10	Følgje opp handlingsprogram	2026-	Alle

Vurdering:

Kommunedirektøren vurderer at utviklingsplanen gir et tydelig og godt bilde av de viktigste regionale og lokale utfordringene og mulighetene. Satsingsområder og mål er relevante, og strategiene fremstår som klare og realistiske verktøy for å nå de overordnede målene.

Det vurderes som særlig positivt at Regional plan for areal og mobilitet samler og erstatter flere eksisterende regionale planer, og at det legges vekt på å gjøre planen til et tydelig verktøy for kommunene. Dette vil gjøre det enklere å forholde seg til retningslinjer og føringer, samtidig som overlappende, motstridende og utdaterte planer unngås. Forutsatt at de nye planene bygger videre på eksisterende kunnskap og erfaring, vil de dekke de viktigste planspørsmålene innen regional planlegging. Kommunedirektøren er også enig i at prinsipper for å veie ulike interesser, konsekvenser og mål bør synliggjøres tydelig, og UFF-rammeverket (Unngå, Flytte, Forbedre) vurderes som et solid verktøy for å balansere ulike mål samt sikre opplyste beslutninger.

Fylkeskommunens plan for medvirkning vurderes som positiv og grundig, med gode metoder og ressurser for å involvere et bredt spekter av perspektiver og interesser.

Kommunedirektøren ser ikke behov for ytterligere tiltak utover det som allerede er beskrevet i kapittel 5 om planprosess, organisering og medvirkning.

Vedlegg

1. Vedtatt høyringsutkast planprogram RAM FU
2. Høring - Planprogram for regional plan for areal og mobilitet i Vestland